

ĐÀO TẠO CÁN BỘ LÃNH ĐẠO, QUẢN LÝ BÁO CHÍ: THỰC TẾ ĐÒI HỎI VÀ VẤN ĐỀ ĐẶT RA

NGUYỄN VĂN DŨNG*

1. Có thể khẳng định rằng, chưa bao giờ báo chí nước ta có bước phát triển mạnh mẽ và toàn diện như hôm nay. Cả nước đã có hơn 700 cơ quan báo chí, với gần 900 ấn phẩm, có hệ thống phát thanh, truyền hình từ trung ương đến địa phương với thời lượng phát sóng hàng ngàn giờ mỗi ngày, có mạng lưới báo mạng điện tử đang lớn mạnh cùng hệ thống mạng thông tin toàn cầu với số lượng người truy cập ngày một tăng nhanh. Báo chí hiện đại nước ta đã phát triển thành một hệ thống khá hoàn chỉnh, đủ sức phục vụ và có thể đáp ứng nhu cầu thông tin đa dạng, phong phú của công chúng xã hội nói chung, cũng như thỏa mãn nhu cầu các nhóm đối tượng theo giới tính, nhóm tuổi, nghề nghiệp, vùng miền nói riêng. Công nghệ và kỹ thuật làm báo có bước phát triển vượt bậc, có thể đạt trình độ ngang tầm với nhiều nước tiên tiến trong khu vực. Đội ngũ những người làm báo lớn mạnh cả về số lượng, chất lượng với trình độ và phong cách làm báo hiện đại phát triển nhanh chóng. Báo chí đã và đang góp phần tích cực, hiệu quả vào sự nghiệp xây dựng, phát triển và bảo vệ đất nước vì mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ và văn minh”.

Hệ thống báo chí nước nhà ngày càng thể hiện vai trò, vị thế và sức mạnh xã hội của mình trong việc góp phần xây dựng và bảo vệ thiết chế chính trị, chế độ xã hội; trong việc tham gia giải quyết những vấn đề kinh tế - xã hội, giáo dục và phát triển văn hóa, nhân cách, lối sống,.... Vai trò của báo chí ngày càng thể hiện rõ nét trong việc khơi nguồn và phản ánh, định hướng và điều hòa dư luận xã hội, góp phần tạo sự đồng thuận xã hội, bình ổn đời sống tinh thần của nhân dân.

Thực tiễn báo chí nước ta trong gần 25 năm đổi mới đã và đang đặt ra nhiều vấn đề vừa có tính cơ bản lâu dài, vừa là yêu cầu bức thiết cần giải quyết; trong đó có vấn đề đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ những người quản lý báo chí.

2. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã hơn một lần khẳng định rằng, nói đến báo chí, trước hết phải nói đến cán bộ báo chí; rằng báo chí cũng là một mặt trận, cán

* PGS.TS. Học viện Báo chí và Tuyên truyền.

bộ báo chí là chiến sĩ xung kích trên mặt trận ấy; cây bút, trang giấy... là vũ khí sắc bén của họ. Điều đó có nghĩa là, theo tư tưởng Hồ Chí Minh, mọi việc hay dở, thành bại của báo chí, trước hết do những người làm báo trực tiếp quyết định. Và nếu cán bộ báo chí cũng là chiến sĩ xung kích trên mặt trận tư tưởng, văn hóa, thì đội ngũ chiến sĩ ấy cần được tổ chức chặt chẽ và được chỉ huy như một đội quân với đội hình đặc thù. Trong đội quân và đội hình của đội ngũ báo chí ấy, đội ngũ những người cán bộ quản lý có ý nghĩa đặc biệt quan trọng.

Cán bộ quản lý báo chí có ý nghĩa quyết định trực tiếp đến quá trình thu thập, xử lý và chuyển tải thông tin đến công chúng xã hội, đến năng lực và hiệu quả tác động của báo chí; đóng vai trò như là bộ khung mà ở đó mọi hoạt động thu thập, xử lý và chuyển tải thông tin báo chí diễn ra. Bộ khung ấy đóng vai trò như giàn giáo của ngôi nhà đang xây, như giá đỡ, như khung định vị cho diễn đàn tự do báo chí và thực hiện quyền tự do ngôn luận trên báo chí của công dân trong thời kỳ hội nhập phát triển. Ông cha ta có câu “một người lo bằng cả kho người làm”. Một sản phẩm báo chí hay (tờ báo, chương trình phát thanh, truyền hình,...), trước hết cần phải có đội ngũ phóng viên giỏi; nhưng đã có đội ngũ phóng viên giỏi chưa chắc sẽ có sản phẩm báo chí hay. Điều đó phụ thuộc vào cán bộ quản lý báo chí.

Mặt khác, trong quá trình nâng cao tính chuyên nghiệp của báo chí chúng ta, đòi hỏi tính chuyên nghiệp ấy phải được thể hiện ở tất cả các khâu, các loại hình lao động báo chí, trong đó, lao động tổ chức quản lý có vị trí cơ bản, then chốt.

3. Hoạt động báo chí được coi là một nghề và nghề này ngày càng được chuyên nghiệp hóa. Nghề nghiệp có thể được hiểu là hoạt động lao động chính thức được xã hội thừa nhận, có hệ thống tri thức, kỹ năng và kinh nghiệm làm cơ sở cho hoạt động ấy tồn tại và phát triển. Lao động báo chí, theo chúng tôi có thể phân chia thành bốn loại: lao động tổ chức, quản lý; lao động biên tập; lao động tác giả; lao động kỹ thuật, dịch vụ.

Lao động tổ chức, quản lý: Là lao động của một số ít người đảm nhận tổ chức quản lý cơ quan báo chí, cũng như phạm vi địa phương, ngành báo chí. Tức là quản lý vĩ mô và quản lý vi mô. Loại lao động này tuy có nhiều cấp độ khác nhau, nhưng đều đòi hỏi chủ thể của nó những kiến thức và phẩm chất đặc thù, như bản lĩnh chính trị và lòng trung thành tuyệt đối với Đảng, với chế độ - tính kiên định mục tiêu và độ linh hoạt trong giao tiếp, xử lý,...; năng lực tổ chức, quản lý và chỉ huy; năng lực tham mưu, tư vấn về tư tưởng văn hóa; ...Lao động lãnh đạo, quản lý báo chí đòi hỏi tính tập thể cao, tính kỷ luật chặt chẽ, có tầm bao quát rộng và sự am tường nghề nghiệp để vừa có thể thực hiện ý đồ tuyên truyền, tham mưu, thiết kế chính sách tạo lập môi trường pháp lý và kiểm soát mọi hoạt động thực tiễn đang diễn ra hàng ngày, vừa bảo đảm phát huy nguồn lực báo chí hướng vào việc thỏa mãn nhu cầu thông tin đa dạng của công chúng xã hội vì mục tiêu chính trị.

Tổ chức – quản lý ở cấp vi mô, là bảo đảm cho sản phẩm báo chí (số báo, chương trình phát thanh, truyền hình...) được tuân thủ theo đúng tôn chỉ mục đích, khuyến khích hướng chính trị đã xác định, hướng mạnh vào nhóm công chúng, đối tượng đề lôi kéo

và tập hợp, thuyết phục và tổ chức đông đảo công chúng, dư luận xã hội tham gia giải quyết các vấn đề kinh tế xã hội đang đặt ra. Sản phẩm trực tiếp của hoạt động lao động này là chất lượng chính trị, chất lượng chuyên môn nghiệp vụ, chất lượng khoa học và văn hóa sản phẩm báo chí. Người đứng đầu cơ quan báo chí chịu trách nhiệm lãnh đạo và quản lý cơ quan báo chí về mọi mặt, bảo đảm thực hiện đúng tôn chỉ mục đích, chịu trách nhiệm trước thủ trưởng cơ quan chủ quản, trước pháp luật và dư luận xã hội về mọi hoạt động của cơ quan báo chí do mình phụ trách. Về cơ bản, hoạt động lao động này cần giải quyết hai loại quan hệ sau đây:

Thứ nhất, thiết lập, củng cố và mở rộng các quan hệ đối ngoại (với cấp trên, với các cơ quan tổ chức đồng cấp, với công chúng...) bảo đảm cho cơ quan báo chí nhanh chóng xác lập, củng cố và nâng cao vai trò, vị thế xã hội của mình; *thứ hai*, quan hệ đối nội - thiết lập, duy trì các đầu mối tổ chức các bộ phận công việc trong tòa soạn, bảo đảm phát huy tối đa năng lực của tập thể tòa soạn cơ quan báo chí trong quá trình thu thập, xử lý và chuyển tải thông tin đến công chúng xã hội. Trên thực tế, vai trò vị thế xã hội của cơ quan báo chí phụ thuộc vào uy tín và năng lực nghề nghiệp của tổng biên tập và ban biên tập; mặt khác, sản phẩm báo chí thể hiện rõ diện mạo văn hóa, nhân cách và phẩm chất nghề nghiệp của người đứng đầu cơ quan báo chí. Trong kinh tế thị trường, tổ chức quản lý cơ quan báo chí còn bao gồm lao động quản trị tòa soạn như quản trị doanh nghiệp, lo tăng nguồn thu và cân đối thu chi. Tính chất và mức độ quản trị doanh nghiệp phụ thuộc vào tính chất, phương thức hoạt động và loại hình cơ quan báo chí.

Ở cấp vĩ mô, lao động tổ chức - quản lý bao gồm việc tham gia xây dựng, ban hành hệ thống văn bản quy phạm pháp luật, tham gia hình thành môi trường pháp lý bảo đảm cho nền báo chí hoạt động nhịp nhàng, hiệu quả phục vụ tích cực cho mục đích chính trị và sự phát triển kinh tế-xã hội bền vững. Đối với nước ta, nội dung quản lý vĩ mô bao gồm lãnh đạo, định hướng tư tưởng và quản lý nhà nước (10 nội dung quản lý nhà nước về báo chí đã được quy định trong văn bản quy phạm pháp luật.)

Cán bộ quản lý tòa soạn báo chí, không những là hạt nhân đoàn kết tập hợp lực lượng, biết tổ chức và phát huy nguồn lực lao động trong và ngoài tòa soạn, có năng lực xử lý tình huống báo chí - tình huống có tính đặc thù và sức tác động lan tỏa không chỉ trong nước, trong khu vực; trong điều kiện kinh tế thị trường, còn cần phải biết quản trị cơ quan báo chí vừa như một doanh nghiệp, vừa như một cơ quan tư tưởng - văn hóa - truyền thông.

Trước yêu cầu tình hình nhiệm vụ mới theo tinh thần NQTW 5 khóa X, đội ngũ cán bộ quản lý báo chí cần được đào tạo, bồi dưỡng một cách cơ bản, hệ thống và cập nhật thường xuyên về kiến thức, kỹ năng và kinh nghiệm. Lớp học không chỉ là nơi cung cấp kiến thức, cập nhật thông tin, mà quan trọng là diễn đàn chia sẻ kỹ năng và kinh nghiệm tổ chức, quản lý báo chí.

4. Đào tạo cán bộ quản lý báo chí, theo tinh thần NQTW 5 khóa X, cần quán triệt những quan điểm cơ bản sau đây.

Thứ nhất, Công tác báo chí là một bộ phận cấu thành hữu cơ trong bộ máy hoạt động của Đảng ta. Báo chí là công cụ xung kích trên mặt trận tư tưởng, lý luận và văn hóa. Báo chí có vai trò quan trọng đối với công tác tư tưởng, lý luận và tổ chức. Quan điểm này đã được thể hiện xuyên suốt trong hoạt động của Mác-Ăngghen, Lênin và Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng như trong lịch sử đấu tranh cách mạng của Đảng ta. Báo chí là bộ phận hữu cơ và đặt dưới sự lãnh đạo toàn diện và trực tiếp của Đảng.

Thứ hai, Báo chí phải góp phần tích cực vào tuyên truyền lý luận Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối, quan điểm, chính sách của Đảng và pháp luật của Nhà nước. Báo chí phải góp phần tích cực xây dựng lý tưởng xã hội vì mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh”, góp phần ổn định chính trị tư tưởng, bình ổn đời sống tinh thần để huy động nguồn lực phát triển kinh tế-xã hội, nâng cao chất lượng cuộc sống. Xây dựng lý tưởng xã hội, tuyên truyền tư tưởng của Đảng là một công việc lâu dài, khó khăn, phức tạp, nhất là trong tình hình hiện nay, cho nên đòi hỏi phải kiên trì, sự nhiệt thành, trung thành và tính chuyên nghiệp cao.

Thứ ba, Báo chí là tiếng nói của Đảng, Nhà nước, của tổ chức chính trị - xã hội và là diễn đàn của nhân dân, đặt dưới sự lãnh đạo trực tiếp của Đảng, sự quản lý của Nhà nước và hoạt động trong khuôn khổ pháp luật; phải bảo đảm tính tư tưởng, tính khách quan, chân thật, tính nhân dân, tính chiến đấu, tính nhân văn và tính đa dạng của hoạt động báo chí. Báo chí của ta là cơ quan của Đảng, Nhà nước, các tổ chức chính trị-xã hội-nghề nghiệp đặt dưới sự lãnh đạo toàn diện, triệt để của Đảng và quản lý thống nhất của Nhà nước.

Khác với các nước phương Tây, Đảng ta công khai tuyên bố tính đảng trong hoạt động báo chí và yêu cầu báo chí phải bảo đảm tuân thủ nguyên tắc này một cách nghiêm ngặt. Tính đảng là một trong những nguyên tắc cơ bản hàng đầu và là nguyên tắc quan trọng nhất của báo chí nước ta. Tính đảng của báo chí phải trở thành kỷ luật thông tin báo chí và bổn phận trách nhiệm chính trị, trách nhiệm xã hội và đạo đức của nhà báo.

Thứ tư, Đảng lãnh đạo báo chí bằng việc định hướng chính trị, thông qua nhà nước, thông qua công tác tổ chức - cán bộ, thông qua giám sát, kiểm tra hoạt động thường xuyên trong thực tiễn. *Quản lý nhà nước về báo chí còn bằng sức mạnh của cả hệ thống chính trị dưới sự lãnh đạo của Đảng*. Đó là hệ thống tổ chức Đảng, bộ máy công quyền, các tổ chức chính trị - xã hội - nghề nghiệp và đông đảo công chúng xã hội, nhân dân và dư luận xã hội không ngừng được mở rộng định hướng tích cực.

Thứ năm, “Cán bộ báo chí cũng là chiến sĩ cách mạng. Cây bút, trang giấy là vũ khí sắc bén của họ”. Mỗi nhà báo là một cán bộ hoạt động trong lĩnh vực công tác tư tưởng-văn hóa, là nhà truyền thông-vận động xã hội dưới sự lãnh đạo của Đảng và quản lý của nhà nước. Nhà báo không chỉ là đối tượng được lãnh đạo, quản lý và điều chỉnh theo luật báo chí, mà còn là chủ thể tham gia tích cực trong quá trình ấy.

Thứ sáu, công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ quản lý báo chí cho hệ thống chính trị là công việc cơ bản và quan trọng bậc nhất của Đảng; Đảng cần phải chăm lo chu đáo, lãnh đạo thống nhất và chặt chẽ công tác này. Bởi vì công tác cán bộ là một trong những cơ sở, yếu tố cơ bản nhất bảo đảm sự lãnh đạo toàn diện, triệt để và hiệu quả công tác báo chí nói riêng, công tác tư tưởng văn hóa nói chung trong tình hình và điều kiện mới. Đào tạo và bồi dưỡng cán bộ phải gắn với quy hoạch, bố trí, đề bạt và sử dụng.

5. Thực tế trong thời kỳ trước đây, trường Tuyên huấn TW – tiền thân của Học viện Báo chí và Tuyên truyền, đã mở nhiều lớp đào tạo cán bộ quản lý cơ quan báo chí cho hệ thống báo chí cả nước. Các lớp vốn đã được mở là:

- Lớp bồi dưỡng cán bộ quản lý theo tinh thần các NQTW về báo chí và công tác tư tưởng, các văn kiện Đại hội Đảng, thời gian 1 đến 3 tuần. Chương trình cho lớp học này chỉ tập trung vào quán triệt các nội dung chính của NQTW hoặc văn kiện Đại hội vừa mới ban hành, gắn với nội dung và yêu cầu hoạt động của ngành báo chí đang đặt ra; thống nhất nhiệm vụ, công việc trọng tâm để triển khai. Yêu cầu đối với người học là học để cập nhật kiến thức, nắm vững yêu cầu lãnh đạo quản lý để có thể thực hiện ngay trong công tác của mình.

- Lớp bồi dưỡng ban biên tập tòa soạn báo chí theo chuyên đề tuyên truyền (theo đề tài và nhóm đối tượng), thời gian 1 đến 3 tháng. Lớp này, nội dung chương trình chỉ tập trung vào hai mảng kiến thức: Quan điểm, chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước và một số vấn đề lý luận, thực tiễn của ngành báo chí, những yêu cầu trọng tâm, phương hướng, kinh nghiệm và cách thức giải quyết.

- Lớp bồi dưỡng dài ngày cho những phóng viên, biên tập viên và các chức danh trong cơ quan báo chí, từ 6 tháng đến 18 tháng; khóa gần nhất là 1975-1978. Lớp này có chương trình đào tạo cơ bản, hệ thống hơn, dành cho những cán bộ đã có thâm niên và kinh nghiệm công tác; được đào tạo một cách cơ bản, hệ thống cả về lý thuyết và thực hành nghề nghiệp.

- Lớp bồi dưỡng cho tổng biên tập, phó tổng biên tập cơ quan báo chí. Loại lớp này được tổ chức quy mô nhất là tháng 10 năm 1982, tại K5, khu biệt thự Hồ Tây. Lớp học kéo dài trong thời gian một tháng, hai lần tổ chức đi nghiên cứu thực tế ở địa phương Hải Phòng và Vĩnh Phú. Nội dung chương trình bao gồm: các quan điểm đường lối của Đảng, chính sách của Nhà nước về các lĩnh vực kinh tế - xã hội, về quan điểm và chính sách đối nội, đối ngoại; quan điểm cơ bản của Đảng ta về báo chí; Công tác lãnh đạo và chỉ đạo báo chí; công tác cơ quan báo chí; ...Giảng viên, báo cáo viên cho lớp học chủ yếu là các đồng chí lãnh đạo Đảng và Nhà nước, lãnh đạo và quản lý ngành báo chí. Cán bộ khoa Báo chí tham gia giảng dạy một số chuyên đề, chủ trì và làm thư ký thảo luận nhóm, liên hệ và tổ chức đi nghiên cứu thực tế. Toàn bộ kinh phí do TW đài thọ, người học được hưởng chế độ đãi ngộ cao, với điều kiện sinh hoạt khá tốt. Kết thúc lớp học, đồng chí Tổng Bí thư đến thăm và nói chuyện trong vòng 2 giờ. Có thể nói lớp học này đã đạt được hiệu quả về nhiều mặt, đáp ứng yêu cầu nâng cao năng lực công tác quản lý cơ quan báo chí.

Những năm gần đây, phối hợp với các dự án do nước ngoài tài trợ, nhà trường tổ chức nhiều lớp tập huấn kỹ năng làm báo hiện đại cho các chức danh trong tòa soạn, từ kỹ năng xử lý các đề tài, đến tiếp cận các nhóm đối tượng, tổ chức trình bày số báo, chương trình phát thanh, truyền hình, được tổ chức tại trường và các địa phương trong cả nước.

6. Từ thực tế đào tạo bồi dưỡng, có thể rút ra một số kinh nghiệm sau đây:

Một là, Đảng ta đã sớm quan tâm đến công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ quản lý báo chí; sự quan tâm ấy, đã được chỉ đạo sát sao và triển khai chặt chẽ, cụ thể. Ngay từ khi nhà nước dân chủ nhân dân mới ra đời, chính quyền cách mạng đang non trẻ và gặp vô vàn khó khăn thiếu thốn, lại phải lo tổ chức và dồn sức cho kháng chiến chống Pháp, nhưng Đảng và Chính phủ vẫn mở lớp viết báo Huỳnh Thúc Kháng, khởi đầu đào tạo cán bộ báo chí cách mạng chuyên nghiệp. Kinh nghiệm cho thấy, khi một quan điểm, chủ trương đúng và cần cho thực tế cuộc sống, nếu được chỉ đạo nhất quán, khai triển thành chính sách và cơ chế, có phân công trách nhiệm cụ thể thì chủ trương ấy mới trở thành hiện thực, mới giải quyết được vấn đề đang đặt ra.

Hai là, Học viện Báo chí và Tuyên truyền cũng đã có bề dày kinh nghiệm và điều kiện tổ chức đào tạo cán bộ báo chí, từ tổng biên tập đến các chức danh chủ chốt trong tòa soạn báo chí, từ thiết kế chương trình, thực hiện nội dung kế hoạch giảng dạy trong và ngoài trường,...Đội ngũ giảng viên (bao gồm giảng viên cơ hữu và kiêm chức) của Học viện không chỉ là đông đảo những cán bộ có học hàm, học vị, mà còn là những cán bộ lãnh đạo quản lý chủ chốt của ngành, của cơ quan báo chí và nhiều nhà báo giỏi, đầu ngành tâm huyết với nghề, với sự nghiệp báo chí của Đảng. Trong gần 50 năm qua, giữa Học viện Báo chí và Tuyên truyền và các cơ quan báo chí trong cả nước đã có mối quan hệ gắn bó, thân thiết trên cơ sở tin cậy và chia sẻ; có sự cộng tác trách nhiệm và hợp tác khá chặt chẽ. Ngày nay, trong điều kiện mới, Học viện Báo chí và Tuyên truyền đã lớn mạnh về mọi mặt, nhất là đội ngũ cán bộ giảng dạy, cơ sở vật chất – kỹ thuật và kinh nghiệm tổ chức, quản lý đào tạo, có thể đảm trách mọi nhiệm vụ nghiên cứu, đào tạo và bồi dưỡng cán bộ báo chí với các loại chương trình, đối tượng khác nhau. Thực tế ấy có thể khẳng định nơi đây là địa chỉ tin cậy, có đủ năng lực đào tạo không chỉ đủ các trình độ trong hệ thống giáo dục quốc dân, mà còn đào tạo, bồi dưỡng cán bộ lãnh đạo, quản lý báo chí trong mọi giai đoạn của cách mạng của Đảng ta.

Thế nhưng trong nhiều năm qua, nhất là từ khi vận hành nền kinh tế theo cơ chế thị trường, chúng ta chưa quan tâm đúng mức đến công tác đào tạo, bồi dưỡng đối với cán bộ quản lý báo chí. Bộ Chính trị, Ban Bí thư TW đã có những chỉ thị cụ thể về vấn đề này (từ năm 2004), nhưng trong thực tế chưa được triển khai thực hiện. Chủ trương vẫn đang dừng lại ở chủ trương, do chưa biến thành chính sách, cơ chế trách nhiệm, chưa có sự phân công, phân cấp với địa chỉ cụ thể để chủ trương ấy được bảo đảm thực hiện.

Học viện Báo chí và Tuyên truyền, vốn từ một cơ sở được đầu tư cho việc đào tạo, bồi dưỡng cán bộ tuyên huấn và báo chí, trong những năm qua không

được đầu tư tiếp tục cho công tác này, nhà trường đã vươn lên đáp ứng nhu cầu đào tạo nguồn nhân lực cho xã hội, chuyển dần sang đào tạo cơ bản ban đầu – đào tạo cử nhân các chuyên ngành báo chí, xuất bản, tuyên truyền và giảng viên lý luận chính trị Mác Lênin.

Trong thực tế, cán bộ quản lý báo chí được lấy từ nhiều nguồn khác nhau; từ những nhà báo có nghề, giỏi nghề đến những người chưa bao giờ làm quen hay tiếp cận với nghề. Điểm chung nhất là hoạt động báo chí trong điều kiện kinh tế thị trường, hầu hết những người làm quản lý báo chí chưa được đào tạo, bồi dưỡng cung cấp kiến thức và chia sẻ kỹ năng, kinh nghiệm lãnh đạo, quản lý một cách cơ bản, hệ thống. Những thành tựu của hoạt động báo chí nói chung, của công tác quản lý nói riêng, chủ yếu do anh em tự tích lũy, tự mày mò học tập trong thực tế công tác, tự trao đổi và tích lũy mà nên.

Chúng ta đã có văn bản quy phạm pháp luật, quy chế quy trình bổ nhiệm, đề bạt cán bộ báo chí – nhất là tổng biên tập báo, giám đốc đài phát thanh, truyền hình, nhưng không phải ở đâu và lúc nào cũng tuân thủ theo quy định. Nhiều người trưởng thành từ hoạt động báo chí, từ lăn lộn với nghề, có duyên nợ với nghề, có năng lực và uy tín nên được phân công đảm trách công việc lãnh đạo, quản lý; cũng có người đến với công tác quản lý báo chí do “cơ may” hoặc tình thế luân chuyển. Thực tế đã có trường hợp cơ quan báo chí đang vận hành tốt, khi có giám đốc mới mọi công việc hành chính vận hành trơn tru, nhưng sau vài ba năm thì chất lượng chương trình sụt giảm, mất dần công chúng, teo dần thị phần quảng cáo và khoản nợ nần phình ra. Bởi vì, khái niệm năng lực là rất cụ thể, trong môi trường và điều kiện cụ thể của hoạt động, chứ không phải chung chung trừu tượng, cứ “dán mác” là lãnh đạo đâu cũng được.

Thực tế này do nhiều nguyên nhân, nhưng theo chúng tôi, nguyên nhân chính yếu nhất là thiếu sự lãnh đạo và chỉ đạo sát sao, cụ thể và nhất quán; thiếu cơ chế, chính sách phù hợp; mặt khác, đó cũng là những bất cập của nhà trường về tính chủ động trong kiến nghị đề xuất, trong việc tổ chức đào tạo, bồi dưỡng đối với nhóm đối tượng cán bộ quản lý báo chí.

Quá trình hội nhập vào WTO đã và đang đặt ra nhiều vấn đề cho hoạt động tư tưởng văn hóa nói chung, đối với hoạt động báo chí nói riêng; mặt khác, trong quá trình ấy, vai trò của báo chí ngày càng gia tăng nhanh chóng và nảy sinh không ít vấn đề, tiềm ẩn phức tạp, thậm chí nguy cơ. Trước tình hình và yêu cầu mới, theo tinh thần NQTW 5 khóa X, chúng tôi đề xuất một số khuyến nghị sau đây:

Thứ nhất, trên cơ sở thống nhất và quán triệt những quan điểm trên đây của Đảng, cần xúc tiến ngay và thường xuyên tiến hành công tác đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ quản lý báo chí cho hệ thống báo chí cả nước ta, nhất là báo chí chính trị - xã hội, kể cả cán bộ quản lý nhà nước về báo chí; coi đó là công tác trọng tâm, then chốt trong việc tăng cường năng lực và hiệu quả công tác lãnh đạo, quản lý báo chí trong thời kỳ hội nhập và toàn cầu hóa. Sau khi đã có đường lối và chủ trương đúng, để bảo đảm nâng cao năng lực, hiệu quả lãnh

đạo của Đảng đối với hoạt động báo chí, vấn đề then chốt nhất là công tác cán bộ, trong đó đào tạo, bồi dưỡng, đánh giá cán bộ là tiền đề quan trọng nhất.

Thứ hai, quán triệt quan điểm của Đảng, cần có chính sách và cơ chế đủ mạnh để thống nhất nỗ lực, tập trung huy động nguồn lực của hệ thống chính trị cho đào tạo, bồi dưỡng cán bộ chủ chốt công tác tư tưởng văn hóa nói chung, cán bộ quản lý báo chí nói riêng. Cần có phương thức và chương trình đào tạo phù hợp và hiệu quả, cần có chính sách và cơ chế đặc thù, đồng thời với việc đặt ra yêu cầu cao cho người học cũng như người dạy.

Thứ ba, cần khảo sát, nghiên cứu đánh giá thực tế tình hình và nhu cầu đào tạo cán bộ quản lý báo chí trong cả nước; trong đó chú trọng cả cán bộ quản lý nhà nước về báo chí cấp tỉnh, thành phố và cấp TW, cán bộ quản lý tòa soạn báo chí và dự nguồn, kế cận cho các chức danh trong bộ máy lãnh đạo quản lý báo chí. Việc khảo sát, nghiên cứu này có thể phân loại được cán bộ, chức danh cần được đào tạo bồi dưỡng và nhu cầu cung cấp kiến thức, kỹ năng cho mỗi loại. Từ tình hình thực tế, trên cơ sở quán triệt các quan điểm và yêu cầu mục tiêu của Đảng, cần xác định mô hình, phương thức và chương trình đào tạo thích hợp, mục tiêu và tiêu chí đánh giá chất lượng đầu ra, cũng như các điều kiện bảo đảm chất lượng trong quá trình đào tạo.

Thứ tư, cần có sự chỉ đạo tập trung và nhất quán, quản lý thống nhất và giao cho Học viện Báo chí và Tuyên truyền (Học viện Chính trị - Hành chính quốc gia Hồ Chí Minh) chủ trì phối hợp để có thể huy động nguồn lực quốc gia cho công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ quản lý báo chí trong cả nước. Thực tế cho thấy, Đảng ta rất quan tâm đến công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, nhưng chủ yếu là quan tâm về tư tưởng không thôi chưa đủ, mà phải có sự chỉ đạo sát sao để biến chủ trương thành chính sách và cơ chế vận hành trong thực tế, có phân công phân cấp trách nhiệm, có kiểm tra và giám sát để chủ trương, chính sách và cơ chế ấy được vận hành đạt kết quả như mong muốn.

Thứ năm, cần phải gắn công tác đào tạo, bồi dưỡng và đánh giá cán bộ với chính sách và quy chế bố trí, bổ nhiệm, đề bạt và sử dụng cán bộ sau khi được đào tạo một cách nhất quán, tránh nói một đằng làm một nẻo, “đánh trống bỏ dùi”, hoặc “đầu voi đuôi chuột”.

Ở bất kỳ thời kỳ và bối cảnh nào, cán bộ luôn luôn là khâu cơ bản, then chốt và là một trong những nguyên nhân cơ bản nhất quyết định mọi thắng lợi. Đào tạo, bồi dưỡng cán bộ nói chung, cán bộ quản lý báo chí nói riêng là công việc cần kíp nhưng rất khó khăn, phức tạp. Công việc đó, trước hết là của cả hệ thống chính trị, trước nhất là của Đảng và Nhà nước. Nếu được Trung ương quan tâm chỉ đạo sát sao và nhất quán, nếu có chính sách và cơ chế thực tế đủ mạnh, biết tổ chức huy động nguồn lực tổng hợp, kiên trì, sâu sát và cầu thị, chắc chắn chúng ta sẽ hoàn thành tốt công tác này, phục vụ đắc lực cho sự nghiệp phát triển báo chí nói riêng, sự nghiệp công tác tư tưởng văn hóa và phát triển đất nước nói chung trong thời kỳ hội nhập, toàn cầu hóa theo quan điểm, đường lối của Đảng ta và tư tưởng Hồ Chí Minh.